

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΕ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1936

ΔΡΙΘ. 3

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΟΥ 1937

Ὡς γνωστὸν ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα εἶνε ἡ κατ' ἔξοχὴν κινήτῃ ἑορτῇ καὶ βάσις ὅλων τῶν κινήτων ἑορτῶν τῶν ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων. Κατὰ ρητὴν διάταξιν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὸ Πάσχα πρέπει νὰ ἑορτάζηται πάντοτε κατὰ Κυριακὴν, ἡ δὲ Κυριακὴ αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, συμπιπτούσης τὴν 21 Μαρτίου, καὶ ἐκ τῆς μετ' αὐτὴν Πανσελήνου, ἣτις δύναται νὰ συμπέσῃ μετὰ τῆ 21 Μαρτίου καὶ τῆς 18 Ἀπριλίου. Ἐὰν ἡ μετὰ τὴν ἰσημερίαν Πανσελήνος συμπέσῃ Σάββατον, τότε τὸ ἑνωρίτερον Πάσχα ἑορτάζεται τὴν 22 Μαρτίου. Ἄν πάλιν ἡ Πανσελήνος συμπέσῃ τὴν 20 Μαρτίου, τότε πρέπει νὰ ἔλθῃ προηγουμένως ἡ μετὰ τὴν ἰσημερίαν Πανσελήνος καὶ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν νὰ ἑορτασθῇ τὸ Πάσχα. Τὸ βραδύτερον ἡ Πανσελήνος αὕτη συμπίπτει τὴν 18 Ἀπριλίου. Ἐὰν δὲ ἡ 18 Ἀπριλίου εἶνε Κυριακὴ, τότε τὸ Πάσχα τελεῖται τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, ἣτοι τὴν 25 Ἀπριλίου. Ἐπομένως τὰ χρονικὰ ὄρια τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα κεῖνται μετὰ τῆς 22 Μαρτίου καὶ τῆς 25 Ἀπριλίου.

Ὁ λόγος δι' ὃν κινεῖται ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς μετὰ τῶν δύο τούτων χρονικῶν ὁρίων εἶνε ὅτι κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν Πανσελήνον ἑορτάζεται τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα (14 τοῦ μηνὸς Νισάν) τὸ ὁποῖον, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, κινεῖται μετὰ τῶν ἡμερομηνιῶν 21 Μαρτίου καὶ 18 Ἀπριλίου, συμφώνως πρὸς τὴν Πανσελήνον, πρέπει δὲ νὰ ἑορτάζηται τὸ χριστιανικὸν μετὰ τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα. Ἄλλ' ἔνεκα σφαλμάτων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἡμερολογίου, οὐχὶ σπανίως τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα ἑορτάζεται καὶ πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, δηλαδὴ κατὰ τὴν Πανσελήνον τὴν πρὸ τῆς 21 Μαρτίου. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία αὐστηρῶς ἀπηγόρευσε τὸν ἑορτασμόν τοῦ Πάσχα ἢ πρὸ ἢ μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα: «Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος τὴν ἁγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐπιτελέσῃ, καθαιρεῖσθω.» (Ἄποσ. καν. 7. Πρβλ. Ἀντιοχ. 1).

Κατὰ ταῦτα, ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα καθορίζεται ἀστρονομικῶς, ἐπειδὴ δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκαλλιεγοῦντο αἱ ἀστρονομικαὶ ἐπιστῆμαι ἡ Α'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀνέθηκεν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους Ἀλεξανδρείας νὰ καθορίζωσιν ἐτησίως καὶ προαναγγέλωσιν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς. Βραδύτερον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνετάχθη ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων Ἀλεξανδρείας τὸ «Κανόνιον» (Πασχάλιον) ὅπερ προκαθώριζε τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἑαρινῆς καὶ τῶν κύκλων τῆς σελήνης καὶ ὅπερ ἐπεκράτησεν ἀπὸ τοῦ στ' αἰῶνος ἐν τῇ ὅλῃ Ἐκκλησίᾳ, προσαρμοσθὲν πρὸς τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Ἄλλ' ἔνεκα τοῦ γνωστοῦ σφαλματος τοῦ ἡμερολογίου τούτου, ἡ ἰσημερία ἔπαυσε νὰ συμπίπτῃ σταθερῶς τὴν 21ην Μαρτίου, ἐκπίπτουσα ἀπὸ τοῦ χρονικοῦ τούτου σημείου. Μέχρι τέλους τοῦ η' αἰῶνος διὰ τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων ἐγένετο διόρθωσις τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἰσημερίας, ἀλλ' ἔκτοτε τὸ πρᾶγμα παρημελήθη, ἡ δὲ ἡμερομηνία τῆς ἰσημερίας, μικρὸν κατὰ μικρὸν, κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἐξέπεσεν εἰς τὴν 8ην Μαρτίου! Κατὰ τὴν γενομένην πρὸ δωδεκαετίας διόρθωσιν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, ἡ 8 Μαρτίου ὠνομάσθη 21 Μαρτίου, οὕτω δ' ἐτακτοποιήθη τὸ ἑορτολόγιον κατὰ τὰς ἀκινήτους ἑορτάς, αἵτινες τελοῦνται κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας καθωρισμένας ἡμερομηνίας, ἀλλὰ διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους τὸ Πασχάλιον ἀφέθη ἄθικτον καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα καὶ αἱ λοιπαὶ κινήται ἑορταὶ ὑπολογίζονται κατὰ τὰς παλαιὰς τὰς κατὰ συνθήκην ἡμερομηνίας. Οὕτω πρὸς καθορισμόν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα κατὰ συνθήκην λαμβάνεται ἡ 21 Μαρτίου ὡς ἡμέρα τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, ἐνῶ πρᾶγματι ἡ ἰσημερία γίνεται πρὸ 13 ἡμερῶν. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διατί ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα ἐξέρχεται ἐνίοτε τοῦ χρονικοῦ ὁρίου τῆς 25 Ἀπριλίου, ὡς θὰ συμβῇ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο.

Ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία θὰ συμπέσῃ ἐφέτος τὴν 21 Μαρτίου καὶ ὥραν 9ην μ.μ. τοῦ διορθωμένου Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, τὸ ὁποῖον διατηρεῖ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ δὲ πρώτη μετ' αὐτὴν Πανσελήνος

θὰ γίνῃ τὴν 27 Μαρτίου ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 1,12 μ.μ. Ἐπομένως, συμφώνως πρὸς τὴν διάταξιν τῆς Α' Οἴκουμ. Συνόδου, τὸ Πάσχα εἶδει νὰ εορτασθῇ τὴν ἀμέσως ἐπομένην Κυριακὴν 28 Μαρτίου. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀδιόρθωτον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ Πανσέληνος τῆς 27 Μαρτίου, διότι πρέπει νὰ παρέλθῃ πρῶτον ἡ κατὰ συνθήκην 21 Μαρτίου, ἥτοι ἡ πραγματικὴ 8 Ἀπριλίου, καὶ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ μετ' αὐτὴν Πανσέληνος. Ὡς ἐξηγήσαμεν ἀνωτέρω, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν Πασχάλιον δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ ἰσημερία, κυρίως εἰπεῖν, ἀλλ' ἡ παλαιὰ ἡμερομηνία τῆς 21 Μαρτίου, ἥτοι τῆς 3ης Ἀπριλίου τοῦ διορθωμένου Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, εἰς ἣν προστίθενται καὶ 5 ἡμέραι ἐξ ἐσφαλμένου ὑπολογισμοῦ τῆς ἡλικίας τῆς σελήνης.

Ἡ παλαιὰ λοιπὸν ἡμερομηνία τῆς 21 Μαρτίου συμπύπτει τὴν 8 Ἀπριλίου τοῦ διορθωμένου Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, ὅθεν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἡ 21 Μαρτίου—8 Ἀπριλίου καὶ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ μετ' αὐτὴν Πανσέληνος, ἡ ὁποία θὰ συμπέσῃ ἐφέτος τὴν 25 Ἀπριλίου ἀριθμουμένην κατὰ τὸ ἀδιόρθωτον ἡμερολόγιον 12 Ἀπριλίου, ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 5,24 μ.μ. Τὸ Πάσχα θὰ εορτασθῇ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐσφαλμένην ἡμερομηνίαν ἀριθμεῖται 19 Ἀπριλίου, ἐνῶ εἶνε πράγματι 2 Μαΐου κατὰ τὸ διορθωμένον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Ὡστε τὴν ἰδίαν ἡμέραν θὰ εορτασθῇ τὸ Πάσχα καὶ κατὰ τὸ παλαιὸν καὶ κατὰ τὸ νέον λεγόμενον ἡμερολόγιον, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι κατὰ τὸ πρῶτον ἀριθμεῖται ἡ ἡμέρα ἐκείνη 19 Ἀπριλίου, ἐνῶ κατὰ τὸ δευτέρον ἀριθμεῖται 2 Μαΐου, ὅπως καὶ πράγματι εἶνε. Πρόκειται δὲ περὶ φυσικοῦ φαινομένου, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν. Διότι ἡ μὲν 12 Ἀπριλίου θὰ εἶνε ἡ ἐπαύριον τῆς νέας σελήνης, ἥτις θ' ἀρχίσῃ ὥραν 7-10' τῆς προηγουμένης, ἐνῶ ἡ Πανσέληνος θὰ συμβῇ πράγματι τὴν 25 Ἀπριλίου, Κυριακὴν τῶν Βαΐων. Ὁρθῶς λοιπὸν ἡ μετ' αὐτὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα ἀριθμεῖται 2 Μαΐου καὶ οὐχὶ 19 Ἀπριλίου.

Ὁ κύκλος τῶν ἐκ τοῦ Πάσχα ἐξαρθωμένων εορτῶν παραμένει ἀμετάβλητος ὡς πρὸς τὰς ἡμέρας· ἡ μόνη διαφορὰ συνίσταται εἰς τὴν ἀρίθμησιν τῶν ἡμερομηνιῶν. Οὕτω λ.χ. τὸ Τριώδιον θ' ἀρχίσῃ τὴν 21 Φεβρουαρίου τοῦ διορθωμένου Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, ἥτις ἀριθμεῖται 8 τοῦ ἀδιορθώτου. Ἡ Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων θὰ συμπέσῃ τὴν 27 Ἰουνίου, ἀριθμουμένην 14 τοῦ μὴ διορθωμένου Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου. Πρόκειται περὶ τῶν αὐτῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ διαφορῶν ὀνομασιῶν.

Ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς εορτῆς τοῦ ἐφετείου Πάσχα παρουσιάζεται καὶ ἄλλη τις σύμπτωσις. Τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα θὰ συμπέσῃ τὴν 30ὴν Ἀπριλίου, κατὰ θεμελιώδη δὲ ἀρχὴν, τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα, ὡς εἴπομεν, πρέπει νὰ τελεῖται μετὰ τὸ Ἰουδαϊκόν. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν πρέπει τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα νὰ τελεσθῇ μετὰ τὴν 30ὴν Ἀπριλίου τοῦ διορθωμένου Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου.

Οὐχ ἥττον ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία καὶ μετ' αὐτῆς πᾶσαι αἱ διατήρουσαι τὸ Γρηγοριανὸν λεγόμενον ἡμερολόγιον Ἐκκλησίαι θὰ εορτάσωσι τὸ Πάσχα τὴν 28ην Μαρτίου, ἥτοι τὴν ἐπαύριον τῆς μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν πραγματικῆς πρώτης Πανσελήνου. Ἀκριβῶς ἐν τούτῳ συνίσταται ἡ σπουδαιότερα διαφορὰ μεταξὺ τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ τοῦ Γρηγοριανοῦ λεγομένου ἡμερολογίου, τὸ ὁποῖον δὲν παρεδέχθη ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι ἐπιτρέπει τὸν εορτασμὸν τοῦ χριστιανικοῦ Πάσχα καὶ πρὸ καὶ μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς Α' Οἴκουμ. Συνόδου, ἀποφεύγει τὸν καθορισμὸν τοῦ εορτασμοῦ τοῦ Πάσχα πρὸ ἢ μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, διότι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν εορτάζομεν κατὰ τὸ Πάσχα, συνετελέσθη μετὰ τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα. Ἀλλ' εἶνε προφανές ὅτι κατὰ τὰς ἀρχαίας περὶ τοῦ Πάσχα διατάξεις ἡ ἡμέρα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα πρέπει νὰ συμπύπτῃ μετὰ τῆς Πανσελήνου τῆς ἐπομένης, οὐχὶ δὲ τῆς προηγουμένης τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Ἐκκλησία ὥρισεν ὅπως τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα εορτάζεται μετὰ τὴν πάροδον τῆς πρώτης μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν Πανσελήνου, ὅτε ἔπρεπε νὰ εορτάζεται τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα. Εἶνε ἀληθές, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι σήμερον δὲν τηροῦσι τὴν ἀκρίβειαν ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς εορτῆς τοῦ Πάσχα, ἐνεκα σφαλμάτων τοῦ ἡμερολογίου των, ἀλλ' ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας, στηριζομένη εἰς ἀπόφασιν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δεόν νὰ παραμείνῃ ἀπολύτως σεβαστή.

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω ὁμως ἐκτεθέντας λόγους ἐφέτος τὸ Πάσχα θὰ εορτασθῇ οὐχὶ μετὰ τὴν πρώτην, τῆς 27 Μαρτίου, ἀλλὰ μετὰ τὴν δευτέραν, τῆς 25 Ἀπριλίου, Πανσελήνον, κατὰ τὴν αὐτὴν Κυριακὴν (2 Μαΐου—19 Ἀπριλίου), ἣν ὀρίζει τὸ Πασχάλιον τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

1 Τιμόθ. 1,15-17.

Δὲν διατάζει ποσῶς ὁ μακάριος τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος νὰ ἀναμνησθῇ θλιβεροῦ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ παρελθόντος, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸ ἀντικείμενον διδακτικῆς ὑποθέσεως. Καὶ τί, τῷ ὄντι, φυσικώτερον, δρασιμώτερον, πεισικώτερον τοῦ ἀπὸ τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ πείρας διδάσκειν; Ἀναπολεῖ λοιπὸν ὁ μακάριος Παῦλος καὶ θαρρῶντως ὁμολογεῖ ὅτι ὑπῆρξέ ποτε «βλάσφημος, καὶ διώκτης, καὶ ὑβριστής» τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, καί, ὡς γνωστὸν μάλιστα, αὐτὸς περισσότερον οἰουδήποτε ἄλλον. Καὶ παραβάλλει πρὸς ἑαυτὸν ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ καταστάσει, καθ' ἣν αὐτὸς ὁ βλασφημηθεὶς καὶ διωχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ Κύριος «ἠγήσατο αὐτὸν πιστὸν καὶ ἔθετο εἰς διακονίαν αὐτοῦ», αὐτὸν τὸν πρότερον λυσσώδη ἀντίπαλον τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ σκάνδαλον.

Ἡ τοιαύτη ῥιζικὴ μεταβολὴ ἀποτελεῖ γεγονός κερφαλιώδους σημασίας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ χριστιανισμοῦ, εἶναι δὲ συγκρόνως ἀπόδειξις ἐμπειρικῆ τῆς θεμελιώδους ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ὅτι: ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ τοῦτον ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν, ἵνα σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Ποίαν ἄλλην ἀπόδειξιν ταύτης θὰ εἶχε νὰ παρουσιάσῃ πραγματικώτερον περὶ τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Ἀπόστολος παρὰ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του; «Πρῶτος», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, «ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐπαληθεύσῃ τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν, εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ ἑαυτὸς του», εἰς τὸν ὁποῖον τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας ἐκλάμπει εἰς πᾶσι καὶ ἄλλο. «Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σώσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ». Τοῦτο ἀποτελεῖ διὰ τὸν μακάριον Παῦλον ἀλήθειαν τετραγωνικὴν, ἐφ' ᾧ καὶ κηρύσσει αὐτὴν πάσης παρὰ παντὶ ἀποδοχῆς ἀξίαν.

Καὶ συμπεραίνει: «τὸ θαῦμα τῆς ἐπιστροφῆς μου δὲν ἔχει μεμονωμένον, προσωπικόν, χαρακτῆρα. Ἐνεργῶν, λέγει, ὁ θεόπνευστος Ἀπόστολος, ἐνεργῶν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐπιστροφήν μου, με ἠξίωσεν ἐν τῷ ἀπειρῷ ἐλέει αὐτοῦ νὰ χρησιμεύσω ὡς τύπος καὶ παράδειγμα παρήγορον καὶ ἐνθαρρυντικὸν ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἠθέλον νὰ ἀκολουθήσωσι τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας». Ἀπορεῖ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ὁ Ἀπόστολος, καὶ δὲν εὐρίσκει ἄλλην λύσιν παρὰ τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, ὅστις δὲν ὑπελόγησε τὰ ὅσα ἐγκλήματα κατὰ τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πιστῶν αὐτῆς εἶχε πράξει ποτὲ ὁ Σαῦλος.

Κατὰ ταῦτα: οὐδεὶς, ἀπολύτως οὐδεὶς, δύναται νὰ ἀμελήσῃ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἐκ τῆς σκέψεως τυχόν, ὅτι θὰ εἶναι τάχα κώλυμα ἀνυπέροβλητον ὁ πρότερος ἁμαρτωλὸς αὐτοῦ βίος. Δὲν ἔχει παρὰ νὰ στρέψῃ τὸν νοῦν πρὸς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. Ἡ μελέτη τῶν κατ' αὐτὸν δὲν θὰ βραδύνη νὰ πείσῃ, ὅτι οὐδεὶς πρέπει νὰ ἀμφιβάλλῃ ποτὲ διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. Ὡς ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος πρὸς τὸν αὐτὸν μαθητὴν του Τιμόθεον διετύπωσε, τὸ πλῆθος προτέρων ἁμαρτιῶν ὄμι μόνον δὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ ἀναχαιτίσῃ ἢ νὰ ματαιώσῃ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις προσέρχεται μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀλλ' ἀφάρτω τοῦ Θεοῦ ἐλέει καὶ ἀδιερευνήτῳ χάριτι καὶ ὑπερπλεονάζει «τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν» ἐν αὐτῷ, ὡς θαυμάσια συνέβη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, σημεῖον καὶ τοῦτο τῆς ἀπειρου τοῦ Θεοῦ σοφίας καὶ τῆς ἀπεράντου περὶ τὸν ἄνθρωπον ἀγαθότητος αὐτοῦ.

Κ.

ΔΩΡΕΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ὁ ἐν Σύρῳ πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντίνος Ζερβός, διδάκτωρ τῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ἀπέστειλε πρὸ τινος εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ θεολογικοῦ σπουδαστηρίου χειρόγραφον μετὰ τῆς ἀκολούθου ἐπιστολῆς.

Σεβαστέ μοι κύριε Κοιμητορ

Χάριν τῶν φοιτητῶν τῆς θεολογικῆς σχολῆς δωροῦμαι εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῶν χειρογράφων τοῦ θεολογικοῦ σπουδαστηρίου χειρόγραφον ἡ' αἰῶνος (ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐν φύλ. 101 β) ἀποτελούμενον ἐκ φύλλων 339 ἀριθμηθέντων ὑπ' ἐμοῦ.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστούμενος δεχθῆτε τὴν πενιχράν μου ταύτην προσφοράν.

Μετὰ τιμῆς

Κωνσταντίνος Ζερβός
πρωτοπρεσβύτερος
δ. Θ.

Ἡ θεολογικὴ σχολὴ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου λαβοῦσα γνώσιν τῆς δωρεᾶς ταύτης ἠνχαρίστησε δι' ἐγγράφου αὐτῆς τὸν δωρητὴν.

Τὸ δωρηθὲν χειρόγραφον ἐσταχωμένον διὰ ναστοῦ χάριτος ἀποτελεῖται ἐκ 339 φύλλων (0, 20×0,14) ἀριθμηθέντων ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ. Τῶν φύλλων τούτων ἔχουσιν ἀρχικῶς μείνει ἄγραφα τὰ ἀκόλουθα 1—7. 101—103. 127. 148 καὶ 149. 162 καὶ 163. 197. 221. 292 καὶ 293. καὶ 332—339. Ἐπὶ τῶν ἀγράφων τούτων φύλλων ἔχουσι γραφῆ ὑπὸ μεταγενεστέρως χει-

ρός, ἔπειτα δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ, σημειώματά τινα.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο περιέχει τὰ ἀκόλουθα μετὰ διαστίχου ἐρμηνείας.

1. (φυλ. 8α—100β). «Κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου τετραστίχα ἱαμβικά καὶ ἠρωελεγεῖα εἰς τὰ κεφαλαιωδῶς ῥηθέντα ἐν τῇ παλαιᾷ πάσῃ Γραφῇ»¹.

Ἐν φύλλῳ 100β «τέλος τῶν ἱστοριῶν τῆς παλαιᾶς ἀγίας Γραφῆς. Ἐλαβαν τέλος εἰς τοὺς 1784 σεμπτεβρίου 15 διὰ χειρῶν ἐμοῦ τοῦ Γεωργίου καζώπουλου».

2. (φυλ. 104α—111β). «Κανὼν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ποίημα τοῦ κυρίου Κοσμᾶ, ὃς τήνδε τὴν ἀκροστοιχίδα φέρει «Σταυρῶ πεποιθῶς ὕμνον ἐξερεῦγομαι»².

3. (φυλ. 112α—126α). «Κανὼν τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ποίημα τοῦ κυρίου Κοσμᾶ, ὃς τήνδε τὴν ἀκροστοιχίδα φέρει «Χριστὸς βροτωθεὶς ἦν ὅπερ Θεὸς μένη»³. Μετὰ τοῦ κανόνος τούτου τοῦ Κοσμᾶ ἔχει συνεκδοθῆ καὶ «Ἔτερος κανὼν ἱαμβικὸς φέρων ἀκροστοιχίδα τήνδε διὰ στίχων ἠρωϊκῶν

«Ἐδελπίης μελέεσσιν ἐφύμνια ταῦτα λιγαίνει

νῆα Θεοῦ μερόπων εἵνεκα τικτόμενον

ἐν χθονὶ καὶ λύοντα πολύστονα πῆματα κόσμου

ἄλλ' ἀνα ρητῆρας ῥύεο τῶνδε πόνων»⁴ καὶ δὴ

οὕτως ὥστε μετὰ τινος στίχους τοῦ πρώτου νὰ ἔπονται τινες τοῦ δευτέρου καὶ οὕτω καθεξῆς.

4. (φυλ. 128α—141β). «Ὁ κανὼν τῶν ἁγίων Θεοφανείων ποίημα τοῦ κυρίου Κοσμᾶ, οὗ ἡ ἀκροστοιχίς «Βάπτισμα ῥύψις γηγενῶν ἀμαρτάδος»⁵. Μετὰ τοῦ κανόνος τούτου τοῦ Κοσμᾶ ἔχει συνεκδοθῆ καὶ «Ἔτερος κανὼν ἱαμβικὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, οὗ ἡ ἀκροστοιχίς διὰ στίχων ἠρωελεγεῖων

«Σήμερον ἀχράντοιο βαλὼν θεοφεγγεῖ πυρσῶ

πνεύματος ἐνθάπτε νάμασιν ἀμπλακίην

φλέξας παμμεδέοντος ἐϋ; πάς ἡτιδὼν δὲ

ὕμνηταις μελέων τῶνδε δίδωσι χάριν»⁶ καὶ δὴ

οὕτως ὥστε μετὰ τινος στίχους τοῦ πρώτου νὰ ἔπονται τινες τοῦ δευτέρου καὶ οὕτω καθεξῆς.

5. (φυλ. 142α—147β). «Ὁ κανὼν τῶν βαΐφόρων ποίημα τοῦ κυρίου Κοσμᾶ, οὗ ἡ ἀκροστοιχίς «Ὁσαννὰ Χριστὸς εὐλογημένος Θεός»⁷.

6. (φυλ. 150α—161β). «Ὁ κανὼν τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς ποίημα τοῦ κυρίου Κοσμᾶ, οὗ ἀκροστοιχίς

1. Πρβλ. Migne 183 σ. 1101 ε.

2. Πρβλ. Migne 98 σ. 501 ε.

3. Πρβλ. Migne 98 σ. 460 ε.

4. Πρόκειται περὶ τοῦ κανόνος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ πρβλ. Migne 96 σ. 817 ε.

5. Πρβλ. Migne 98 σ. 465 ε.

6. Πρβλ. Migne 96 σ. 825 ε.

7. Πρβλ. Migne 98 σ. 497 ε.

«Πεντηκοστὴν ἐορτάζωμεν»¹. Μετὰ τοῦ κανόνος τούτου τοῦ Κοσμᾶ ἔχει συνεκδοθῆ καὶ «Ἔτερος κανὼν ἱαμβικὸς ποίημα κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ἀρχιᾶ, οὗ ἡ ἀκροστοιχίς διὰ στίχων ἠρωελεγεῖων

«Θεογενὲς λόγε, πνεῦμα Παράκλητον πάλιν ἄλλον ἐκ γενέτου κόλπων ἦκας ἐπιχθονίοις

οἷα πυρὸς γλώσσησι φέρων θεότητος αὐλοῦ

σῆμα φύτλης καὶ χάριν ὕμνοπόλοισ»² καὶ δὴ οὕτως ὥστε μετὰ τινος στίχους τοῦ πρώτου νὰ ἔπονται

τινες τοῦ δευτέρου καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐν φύλλῳ 161β «Τέλος τῶν ἁγίων κανόνων».

7. (φυλ. 164α—196α). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καπαδοκίας πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ὠρελοῖντο λόγων παραίνεσις»³.

8. (φυλ. 198α—220β) «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καπαδοκίας ὁμιλία κατὰ τῶν ὀργιζομένων»⁴.

9. (φυλ. 222α—243α). «Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μερίζοντας οἰκοδομήσω»⁵.

10. (φυλ. 244α—269α). «Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῶ»⁶.

11. (φυλ. 270α—291α). «Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ θεολόγου εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανὸν λόγος»⁷.

12. (φυλ. 204α—331α) «Τοῦ αὐτοῦ εἰς Καισάριον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν ἐπιτάφιος περιόντων ἔτι τῶν γονέων»⁸.

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

1. Πρβλ. Migne 98 σ. 489 ε.

2. Πρόκειται περὶ τοῦ κανόνος τοῦ Δαμασκηνοῦ πρβλ. Migne 98 σ. 832 ε.

3. Πρβλ. Migne 31 σ. 164 ε.

4. Πρβλ. Migne 31 σ. 353 ε.

5. Πρβλ. Migne 31 σ. 261 ε.

6. Πρβλ. Migne 31 σ. 197 ε.

7. Πρβλ. Migne 35 σ. 1044 ε.

8. Πρβλ. Migne 35 σ. 756 ε.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

[3]

4. Τὰ μέλη τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων.

Τέλος ἡ κοινωνία αὕτη καλεῖται κοινωνία ἁγίων. Καλεῖ δὲ ὁ Παῦλος ἁγίους «τοὺς πιστοὺς πάντας»¹, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν λέγονται «ἅγιοι καὶ πιστεῖ καὶ βίῳ», ἄλλοι δὲ «πίστει μόνον ὡς κατὰ μόνην τὴν πίστιν ἀφωρισμένοι Θεῶ»². Πρόδηλον ἐντεῦθεν, ὅτι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἁγίων περιλαμβάνονται καὶ ἀμαρτωλοὶ, ἔξ οὗ δὲ μὲν Χρυσόστομος κατὰ τὸ Ἐφεσ. α 4 (κεῖνα ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμαρτωλοὺς κατενόπιον αὐτοῦ)

1. Χρυσόστ. Ὅμιλ. Α εἰς τὴν πρὸς Ρωμ. κεφ. 4 Migne 60,399.

2. Ζιγαβ. εἰς τὸ Ρωμ. α 7 Ν. Καλογερά ἐνθ' ἀνωτ. τόμ. Α. σελ. 9.

ποιείται διάκριση μεταξύ αγίου και αμώμου διδασκων, ότι «αγιός ἐστιν ὁ τῆς πίστεως μετέχων, ἄμωμος δὲ ὁ ἀνεπίληπτον βίον διάγων»¹, ὁ δὲ Ὁριγένης παρατηρεῖ ὀρθῶς ἐπὶ τοῦ Α' Κορινθ. ιβ 3 («οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν εἰ μὴ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ»), ὅτι «πολλοὶ καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν διάκεινται πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὡς πρὸς Κύριον καὶ ἐν αὐτοῖς ἄν εἴη τὸ ἅγιον Πνεῦμα». Ἄλλω; τε καὶ ἀποτελεῖ σταθερὸν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν δίδαγμα, ὅτι δύνανται ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἁγίων νὰ δρῶσιν ἐπωφελῶς ὑπὲρ τῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀνάξιοι λειτουργοί, ἀφοῦ καὶ δι' αὐτῶν τελειοῦνται τὰ μυστήρια καὶ ἀγιάζονται οἱ πιστοί. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἁμαρτωλοὶ κήρυκες, ὡς ἄλλοτε οἱ ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, δύνανται νὰ χρηματίσωσι διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῶν κηρυττομένου λόγου ὄργανα προσελκύσεως νέων τῆς ἐκκλησίας μελῶν.

Ἐξ ἐτέρου οἱ ἅγιοι οὗτοι δὲν περιορίζονται εἰς ὠρισμένην τινὰ γενεάν. Ὅντες συμπολιταὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἁγίων (Ἐφσ. γ 19), «λέγω δὴ τῶν περὶ Ἀβραὰμ καὶ τῶν περὶ Μωϋσῆν καὶ τῶν περὶ Σαμουὴλ»² καὶ «οὐ μόνον τῶν ἐν χάριτι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν νόμῳ καὶ τῶν πρὸ νόμου»³ εἶνε λοιπὸν «οἱ ἀπανταχοῦ πιστοὶ καὶ ὄντες καὶ γενόμενοι καὶ ἐσόμενοι» οὐ μόνον οἱ ἤδη ζῶντες, ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ τὸ παρελθὸν βιώσαντες καὶ «πρὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας εὐηρεστηκότες», οἵτινες μετὰ τῶν καθ' οἰανδήποτε ἐποχὴν εἰς Χριστὸν πιστευσάντων «ἐν σώμα εἰσιν ὅτι κἀκεῖνοι τὸν Χριστὸν ἤδεσαν»⁴. Καὶ οἱ μὲν ἤδη ζῶντες ἀποτελοῦσι τὴν λεγομένην στρατευομένην ἐκκλησίαν, «τὴν ἐν τῇ παροικίᾳ» ἣτις «ἐπι πικτεῦει καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐστιν»⁵, καὶ ἡ ὁποία καθολικὴ οὐσα καὶ πανταχοῦ κειμένη» εἶναι τὸ σῶμα «τὸ διὰ πασῶν συνιστάμενον» τῶν ἐπὶ μέρους ἐκκλησιῶν⁶, διότι εἰς λαὸς πάντες οἱ εἰς Χριστὸν ἠλπικότες καὶ μία ἐκκλησία νῦν οἱ Χριστοῦ κἂν ἐκ διαφόρων τόπων προσαγορευῆται»⁷. Οἱ δὲ ἀποθανόντες καὶ ἐν πίστει τετελειωμένοι ἀποτελοῦσι τὴν ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσαν ἐκκλησίαν, ἣτις «τροπαιοφορεῖ καὶ ἐν τῇ πατρίδι ἀποκατέστη καὶ τὸ βραβεῖον εἴληφεν»⁸. Αὕτη ἐστὶ τὸ καθ' αὐτὸ ἀόρατον τμήμα τῆς ἐκκλησίας, τὸ προσελθὸν ὅμως ἐκ τῆς ἐν τῇ γῆ στρατευομένης, ἣτις ἐστὶν ὄρατῆ. Καὶ κατὰ τοῦτο πάλιν ἡ κοινωνία τῶν ἁγίων ἀποτελεῖ ἀντικείμενον πίστεως, διότι εἰς ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐπὶ γῆς ζώντων δέον νὰ θεωρῆ ἑαυτὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς περιλαμβανούσης καὶ τὸ ἐν οὐρανοῖς ἀόρατον τμήμα, ὅπερ ἀποτελοῦσιν οἱ πατριάρχαι καὶ οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μάρτυρες καὶ οἱ ἅπ' αἰῶνος ἐν πίστει τετελειωμένοι.

1. Ὁμιλ. Α εἰς τὴν πρὸς Ἐφσ. κσφ. 2 Migne 62, 12.

2. Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην κη, 13 Migne 14, 712.

3. Ζυγαβηδὸς εἰς τὸ Ἐφσ. γ 19, Ν. Καλοεργᾶ ἐνθ' ἀνωτ. τόμ. Β, σελ. 21.

4. Θεοδώρητος αὐτοθ. Migne 82, 525.

5. Χρυσοστόμου Ὁμιλία Ι εἰς τὴν πρὸς Ἐφσ. κσφ. 1. Migne 62, 75.

6. Δοσιθέου Ὁμολογία, ὄρος Ι, Kimmel, Monumenta fidei ecclesiae orientalis I σελ. 436.

7. Χρυσοστόμου εἰς τὴν Α' Κορινθ. Ὁμιλ. ΑΒ κσφ. 1, Migne 61, 264.

8. Μ. Βασιλείου ἐπιστ. 161, Migne 32, 629.

9. Δοσιθέου, ἐνθ' ἀνωτ.

Ὅτι δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ τμήμα τῆς ἐπὶ τῆς γῆς στρατευομένης ἐκκλησίας, τὸ ἀποτελούμενον ἐκ τῶν πράγματι ζώντων μελῶν καὶ μετὰ τοῦ Χριστοῦ μυστικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ἠνωμένων πιστῶν, τῶν μὴ μόνον ἁγίων, ἀλλὰ καὶ αμώμων, τοῦτο οὔτε ἴδιαν τινὰ οὔτε καθ' αὐτὸ ἀόρατον ἐκκλησίαν συνιστᾷ. Ἡ κοινωνία αὕτη ἐλκύεται εἰς τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἔνωσην διὰ τῆς ὄρατῆς καὶ ἐν τῇ ὄρατῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ τῆς ὁποίας τυγχάνει ἀναπόσπαστος, διότι ἐν αὐτῇ ἐξελλίσσεται καὶ προκόπτει. Ἐπὶ πλέον δὲ οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ ἄμωμοι οὗτοι, ἐφ' ὅσον ζῶσιν ἐνταῦθα, εἶνε μέλη ὄρατῆ τῆς ἐκκλησίας, ἢ μετὰ τοῦ Χριστοῦ δὲ καὶ ἀλλήλων μυστικὴ κοινωνία αὐτῶν ἐκδηλοῦται καὶ αἰσθητῶς, καθ' ὅσον οὗτοι ἔρχονται εἰς σχέσιν καὶ ἐπικοινωνίαν προσωπικὴν καὶ αἰσθητὴν μετ' ἀλλήλων, συμπαρακαλοῦμενοι διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως, ἐκτρεφόμενοι διὰ τοῦ θείου λόγου τοῦ ὄρατοῦ μὲν ἐν τῇ ἀναγνώσει, ἀκουστοῦ δ' ἐν τῷ κηρύγματι, καὶ ἐν γένει ἐκδηλοῦντες τὴν ζωὴν αὐτῶν καὶ δρῶντες αἰσθητῶς ἐν μέσῳ τῆς ὄρατῆς ἐκκλησίας. Μόνον δὲ τυγχάνουσιν ἐν τινὶ βαθμῶ ἀγνωστοί, διότι οὔτε ὑπὸ τοῦ κόσμου γινώσκονται, οὔτε «σαφῶς ἀλλήλους γνωρίζουσιν»¹, οὐδὲ περὶ ἑαυτῶν δύνανται νὰ ὦν ἀπολύτως βέβαιοι, ὅτι ἀπέβησαν ἀμεταστᾶτως μέλη τοῦ Χριστοῦ, διότι αἱ ἔνεκα τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἀποσκορηθῆσαι τυγχάνουσι συνήθεις. Μόνος δὲ ὁ Θεός, ὁ γινώσκων «τοὺς ὄντας αὐτοῦ» (Β' Τιμοθ. β 19) γνωρίζει, ποιοὶ καὶ πόσοι εἰσιν οὗτοι².

Τέλος ὡς πρὸς τὴν διάκρισιν καὶ ἐκκλησίας πασχούσης, ἣν ποιεῖται ἡ Δυτικὴ ἐκκλησία, δέον νὰ τοινισθῆ, ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία οὐδέποτε υἰοθέτησεν αὐτὴν, ἀποκηρύξασα καὶ τὴν περὶ καθαρτηρίου πυρὸς διδασκαλίαν. Εἶναι δὲ ἀρκοῦντως χαρακτηριστικόν, ὅτι τὸ κλασικὸν χωρίον Α' Κορινθ. γ 15, τὸ προσαγόμενον συνήθως πρὸς ἀπόδειξιν τῶν

1. Bengel εἰς τὸ Κολοσ. γ 3.

2. Περὶ ἀόρατου ἐκκλησίας ὁμίλησαν κυρίως οἱ Διαμαρτυρόμενοι διακρίνοντες μεταξὺ ταύτης ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ τῆς ὄρατῆς ἐκκλησίας τῆς περιλαμβανούσης τοὺς κλητοὺς πάντας ἢ τοὺς μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ τοὺς ἐκ τῶν πιστῶν ἁμαρτωλοὺς. Οὕτω ὁ Oosterzee, ἀναγνωρίζει μὲν ἀφ' ἐνὸς ὅτι ἡ διάκρισις τῆς ἐπὶ γῆς ἐκκλησίας εἰς ὄρατὴν καὶ ἀόρατον δὲν σημαίνει τὴν ὑπαρξιν δύο ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μόνον, ὅτι ἡ μία ἐκκλησία ἐκδηλοῖ δύο διαφόρους πλευράς, αἵτινες δὲν δύναται νὰ συγχισθῶσι, καίτοι συνδέονται στενῶτατα. Ἐξ ἐτέρου ὁμοῦ τονίζων ἰδιαιτέρως τὸ τοῦ Αὐγουστίνου ὅτι ὑπάρχουσι πολλὰ πρόβατα ἔξω καὶ πολλοὶ λύκοι ἔξω τῆς ἐκκλησίας διακρίνει ὀξέως μεταξὺ τῆς ἐξωτερικῆς ὄρατῆς ἐκκλησίας, τῆς ὀργανωμένης ὑπὸ ὄρατὴν ἱεραρχίαν, καὶ τῆς κεκορημένης ἀόρατου τοιαύτης, ἣτις ὑπῆρξεν εἰς πᾶσαν ἐποχὴν καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Μεταρρυθμίσεως θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναζητηθῆ μεταξὺ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἡ Ρώμη ἐδίωξεν ὡς αἰρετικούς. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀφορισμὸν τοῦτον τὸν ἀπὸ τῆς Ρώμης ὑπάρχει διὰ τοὺς ἄνδρας τούτους ἡ συνείδησις, ὅτι ἀνῆκον εἰς ὑψηλοτέραν τινὰ κοινωνίαν, ἀνῆκον εἰς τὴν ἀληθῆ ἐκκλησίαν, καίτοι δὲν ἀνῆκον εἰς τὴν ὄρατὴν τοιαύτην. (Van Oosterzee, Christian Dogmatics translation Watson—Evans London 1881 σελ. 704). Οὕτω εἰς τὴν τοιαύτην διάκρισιν προσέφυγον οἱ διαμαρτυρόμενοι περισσότερον ἐκ λόγων ἀμύνης κατὰ τῶν ἀναθεματισμῶν τῆς Ρώμης καὶ ἐκ τῆς σπουδῆς ὅπως ἐμφανίσωσι καὶ τὰς ἀρτισυστάτους κοινότητας αὐτῶν ὡς ἀνέκαθεν ἠνωμένας πρὸς τὴν ἀληθινὴν ἐκκλησίαν καὶ μη-

περὶ καθαρτηρίου θεωρημάτων, ἤρμηνεύθη ὑπὸ τοῦ Χρυσόστομου καὶ τὸν περὶ αὐτὸν κατ' ἐκδοχὴν ἀποκλείουσιν ἀπολύτως τὸ καθαρτήριο πῦρ. Κατὰ τὸν Χρυσόστομον τοῦτέστι τὸ «αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρὸς» ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ «μενεῖ ἐν τῷ πυρὶ» καὶ διὰ τοῦ σωθήσεται «οὐδὲν ἕτερον ἢ τὴν ἐπίτασιν τῆς τιμωρίας ἠνίξατο ὡσανεὶ ἔλεγεν, αὐτὸς δὲ μενεῖ διηνεκῶς κολαζόμενος»¹.

Συννεχίζεται

Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

δέποτε χωρισθείας αὐτῆς. Τὴν διέκρισιν τῆς ἐκκλησίας εἰς ὄρατην καὶ ἀόρατον ἀπεδέχθη καὶ ὁ Möhler, τόνισας ὅμως ὅτι ἡ ἀόρατος ἐστὶ τῆ ὄρατῆ, ἐνῶ κατὰ τοὺς Διαμαρτυρομένους ἡ ἀόρατος προηγείται τῆς ὄρατῆς. Ἐν ἄλλαις λέξεσι κατὰ τὸν Möhler ἡ ἐπὶ γῆς ἀόρατος ἐκκλησία εἶναι τὸ ὑγιὲς σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐκκλησία τῶν ἐκλεκτῶν, ἡ ὁποία μορφοῦται ἐν τῇ ὄρατῆ. «Ἡ ὄρατῆ ἐκκλησία ὑφίσταται κατ' ἀρχὰς καὶ ἔπειτα ἔρχεται ἡ ἀόρατος ἐκκλησία. Ἡ πρώτη μορφοῦ τὴν δευτέραν» (La Symbolique, trad. F. Lachat ἔκδ. τρίτη, τόμ. Β', σελ. 81). Ὁ Ἄνδρουττος, μολονότι ὁμολογεῖ, ὅτι τινὲς τῶν παρ' ἡμῖν θεολόγων (Δαμαλά Περί ἀρχῶν σελ. 109, Μακαρίου—Παργίδα Διγματοπῆ σελ. 366-367) ποιοῦνται διάκρισιν ὄρατῆς καὶ ἀόρατου ἐκκλησίας, ὅμως αὐτὸς δὲν θεωρεῖ ταύτην ὡς ἀκριβῆ, κυρίως διότι τὸ ἀφανὲς σύνολον τῶν πιστῶν τῶν ἡωμένων τῷ Κυρίῳ δὲν δύναται νὰ κληθῆ ἐκκλησία, διότι τὰ ἅγια ταῦτα μέλη συνδέονται μὲν ἑσωτερικῶς πρὸς τὸν Κύριον, ἡμισυ ὅμως ἀναγνωρίζουσι μετὰ βεβαιότητος καὶ ἄλλα ὡς ζῶντα αὐτοῦ μέλη. (X. Ἄνδρουττος Συμβολικὴ ἔκδ. Α' σελ. 65). Καθ' ἡμᾶς; πάντα αὐταὶ αἱ ἐκδοχαὶ ἐκφράζουσι μίαν ἐκάστη ὠρισμένην ἀληθείαν. Διὰ τοῦτο δὲ οὐδεμία ἐξ αὐτῶν δέον νὰ τονίζεται ἰδιαιτέρως; ἐπὶ ἀποκλεισμῷ τῶν ἄλλων. Διότι πρόγματι ἡ ἐκκλησία «δὲν εἶναι μόνον ἀόρατος, ἀλλὰ καὶ ὄρατῆ δὲν εἶναι μόνον ὄρατῆ, ἀλλὰ καὶ ἀόρατος. Ἐν τῇ ἰδιότητι αὐτῆς ὡς ἀόρατος ἔγκειται ὁ θεῖος αὐτῆς χαρακτήρ, ἐν τῇ ἰδιότητι αὐτῆς ὡς ὄρατῆς ἔγκειται ὁ ἀνθρώπινος αὐτῆς χαρακτήρ, ἐν τῇ ἐνώσει τῶν δύο τούτων βλέπομεν τὸν θεοανθρώπινον χαρακτήρα αὐτῆς» (Oosterzee ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 705). «Οἱ ὑπάρχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀόρατον στοιχεῖον, ἡ ἀόρατος θεία χάρις, ἡ ἀόρατος ἡδὴ Κεφαλή ἡ μὴ, τὸ ἀόρατον τμήμα τῆς ἐν οὐρανοῖς ἐκκλησίας, εἶνε προφανές. Ὅτι πάλιν δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ἄνευ τινὸς ἐπιφυλάξεως, ὅτι τὸ ἀόρατον προηγείται ἢ ἔπειτα τοῦ ὄρατου, καὶ τοῦτο εὐκόλως δύναται νὰ κατανοηθῆ. Διότι ἄλλο μὲν ἐκ τοῦ ἀόρατου στοιχείου (ἡ θεία χάρις, ἡ οὐρανία ἡμῶν Κεφαλή) προϋφίσταται τοῦ ὄρατου, ἄλλο δὲ (ἡ ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσα καὶ τὸ σῶμα τῶν ἐκλεκτῶν) προέρχεται καὶ γεννᾶται ἐκ τούτου. Πάντως ὄρατον καὶ ἀόρατον στοιχεῖον εἶνε ἀδιασπάστως ἠνωμένα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸ δὲ σῶμα τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ὑγιῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀποτελεῖ ἰδίαν τινὰ ἐκκλησίαν κεχωρισμένην τῆς καλουμένης ὄρατῆς.

1. Χρυσόστ. Ὁμιλ. Θ' εἰς τὴν Α' Κορινθ. κερ. 3 Migne 61, 79. Καὶ ὁμιλοῦσι μὲν τινες τῶν πατέρων περὶ καθαρσίου πυρὸς, ἀλλὰ τὸ πῦρ τοῦτο εἶνε τὸ κατὰ τὸ Β' Πέτρ. γ 10 12 κατὰ τὴν συνέλειαν τῶν αἰῶνων καθαῖρον καὶ ἀνακαινίζον τὸν κόσμον, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν λεγομένην μέσην κατάστασιν τῶν ψυχῶν ἐνεργοῦν. Οὕτω ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν Ὁριγενείων δοξῶν Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὁμιλεῖ περὶ τῆς «διὰ τῆς τοῦ καθαρσίου πυρὸς χωνείας» ἥτις ὅμως θὰ σημειωθῆ «μετὰ τὴν ἐνθὲν δε μετάστασιν» (Λόγος πρὸς τοὺς πενθοῦντας ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου πρὸς τὸν ἄλιον μεθισταμένους. Migne 46, 524), ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῆς περὶ ἀκολουθιῶν τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων διδασκαλίας αὐτοῦ (Περὶ ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως Migne 46, 152-160). Ὁ δὲ Μ. Βασίλειος ποιεῖται λόγον περὶ ἀνθρώπων οἰτινες «μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ζωὴν ἐπιβουλεύοντες ἑαυτοῖς ἄματι ὄντες ἔνοχοι τοῦ ἐκ πυρὸς δέονται καθαρσίου, ἀλλ' ὁ αὐτὸς κινεῖται ὡς πρὸς τὸ πῦρ τοῦτο ἐάν εἶνε ἢ ἐν τῷ μέλ-

λοντι αἰῶνι διὰ τοῦ πυρὸς δικαιοσύνης» καὶ ἡ «ἐν τῷ καύματι κρίσις» ἢ ἡ «διὰ τοῦ πνεύματος καύσις» (εἰς τὸν Ἡσαΐαν κερ. δ στ. 4 § 137). Πάντως καὶ ἡ περὶ καθαρσίου πυρὸς ἐκδοχὴ τοῦ Μ. Βασιλείου ἀναφέρεται εἰς τὴν «ἐν τῷ περὶ τῆς κρίσεως βάσανον» ἥτοι εἰς τὴν βαν τοῦ Κυρίου παρουσίαν. Καὶ τέλος Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁμιλεῖ περὶ «προσόντου πυρὸς δικνουμένου διὰ ψυχῆς τῆς διασχομένης τὸ πῦρ» ὅπερ διακρίνει «τοῦ παμφάγου καὶ βαναύσου πυρὸς. (Στρωμ. VII, 6, 4), ἀλλ' οὐδὲν ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς; τὴν οὕτω γενικῶς καὶ ἀορίστως ἐκφερομένην γνώμην τοῦ Κλήμεντος νὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Δυτικῆς; Ἐκκλησίας διδασκόμενον καθαρτήριο πῦρ τῆς μέσης καταστάσεως. Κατὰ πάναν πιθανότητα ἔννοσι ὁ Κλήμης ὅτι περὶ τοῦ καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός («Οἶδα γὰρ πῦρ καθαρτήριο, ὁ Χριστὸς ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, πῦρ καὶ αὐτὸς ἀναγωγῆς λόγους καλούμενος. Ἀναλωτικὸν τοῦτο τῆς ὕλης καὶ τῆς πονηρίας ἐστὶν ἔξωος δὲ καὶ ἀναφθῆναι τάχιστα βούλεται» Λόγος Μ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα κερ. 36, Migne 36, 412). Ἡτοι ἔννοσι τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος (κατὰ τὸ Ματθ. γ 11 καὶ Λουκ. γ 16), τὴν ὡς ἄλλο πῦρ καθαιρούσαν ἐν τῷ παρόντι βίῳ τὰς ψυχὰς, ὡς δύναται τις νὰ εἰκόσῃ ἐκ τῶν συμφοραζόμενων, ἐνθα ὁ Κλήμης ὁμιλεῖ περὶ θυσιασίου, ἃ; καλοῦνται οἱ γνωστοὶ καὶ πρὸς φέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ περὶ θυμιάματος λογικῶν. Κατὰ φυσικὴν δὲ συνέπειαν ἀγόμενος ἐκ τοῦ ἐν ταῖς κοιναῖς θυσίαις χρησιμοποιουμένου πυρὸς νὰ ὁμιλήσῃ καὶ περὶ τοῦ ἐν ταῖς λογικαῖς θυσίαις πυρὸς, ἀναφέρεται εἰς τὸν παρόντα βίον, καθ' ὃν καὶ τὰς θυσίας ταύτας καλούμεθα νὰ προσφέρωμεν (Προβλ. καὶ K. Hagenbach, A history of Chr. Doctrines Engl. trans. Clark, Edinburgh 1883 Tom. I σελ. 315). Πάντως εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι τὸσον ὁ Μ. Βασίλειος ἀνωτέρω, ὅσον καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός («...εἰ δὲ μή, τῆς ἑαυτῶν πορευέσθωσαν. Τυχὸν ἐκεῖ τῷ πυρὶ βαπτισθήσονται, τῷ τελευταίῳ βαπτίσματι, τῷ ἐπιπονωτέρῳ καὶ μακροτέρῳ, ὁ ἐσθίει ὡς χόρτον τὴν ὕλην καὶ δαπανᾷ πάσης κακίας κομπότητα» Λόγος ΚΘ εἰς τὰ ἅγια Φῶτα κερ. 19 Migne 36, 357), καὶ περὶ τοῦ καθαρσίου ἐκείνου πυρὸς τοῦ ἐν τῇ ἐσχάτῃ κρίσει ὁμιλοῦντες ἐκφράζονται μετὰ δισταγμοῦ καὶ ἀμφιβολιῶν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Ὁριγενής, ὁ σαφέστερον καὶ συστηματικώτερον ὁμιλῶν περὶ καθαρσίου πυρὸς, οὐδαμῶς ἔχει ὑπ' ὄψει συγγενές τι πρὸς τὴν περὶ καθαρτηρίου πυρὸς δόξαν τῆς Καθολικῆς; ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἀπ' ἐνός; μὲν ταυτίζει τὸ πῦρ πρὸς τὸ ἐπαρόμενον τῷ κόσμῳ, ἥτοι πρὸς τὸ κατὰ Β' Πέτρ. γ' 10-12 («τὸ πῦρ καθάρσον ἐπάγεται τῷ κόσμῳ, εἰκὸς δὲ καὶ ἐκάστῳ τῶν θεομένων τῆς διὰ τοῦ πυρὸς; δικῆς ἅμα καὶ ἰατρείας» Κατὰ Κέλσου γ 15 Migne 11, 1202. Καὶ ὀλίγον κατωτέρω «κατὰ τὸν κερὸν τοῦ ἐπαχθησομένου τῷ κόσμῳ διὰ πυρὸς καθαρσίου οὐ μόνον τοὺς ζῶντας τότε, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάλαι ποτε ἀποθανόντας» Αὐτόθ. 17 στήλ. 1206) ἀπ' ἐτέρου δὲ ἐνῶ ἀποβλέπων μᾶλλον εἰς τὴν κόλασιν, ἥτις διὰ τοῦ πυρὸς; θὰ ἐπαχθῆ ἀποδέχεται, ὅτι μόνον οἱ ἁμαρτωλοὶ θὰ διέλθωσι δι' αὐτοῦ («Ὁ λόγος οὖν μόνους μὲν ἀγνύστους τοῦ πυρὸς καὶ τῶν κολάσεων φησι διαμενεῖν τοὺς; τὰ δόγματα καὶ τὰ ἥθη καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἄκρας; κκαθαρούμενος; τοὺς; δὲ μὴ τοιαύτους; κατὰ τὴν ἀξίαν χρῆζόντας τῆς διὰ πυρὸς; κολάσεως οἰκονομίας;» αὐτόθ. 18 στήλ. 1204), γενικώτερον ὑποστηρίζει, ὅτι πάντες; θὰ διέλθωσι διὰ τοῦ καθαρσίου πυρὸς «καίοντος μὲν καὶ οὐ κατακαίοντος τοὺς; μὴ ἔχοντας; ὕλην; δεομένην; ἀναλοῦσθαι; ὑπ' ἐκείνου; τοῦ; πυρὸς; καίοντος; δὲ; καὶ; κατακαίοντος; τοὺς; ἐν; τῇ; διὰ; τῶν; πράξεων; καὶ; λόγων; καὶ; νοημάτων; τροπικῶς; λεγομένη; οἰκοδομῆ; ἐξύλα; χόρτον; ἢ; καλάμην;» οἰκοδομήσαντας; (Αὐτόθ. 15, καὶ Ὁμιλ. VI, 4 In Exodum: «Veniendum est ergo Omnibus ad ignem, veniendum est conflatorium... Sed illuc cum venitur, si qui multa opera bona et aliquid iniquitatis attulerit, illud parum tamquam plumbam igni resolvitur ac purgatur et totum remanet aurum purum. Et si qui plus illuc plumbi detulerit, plus exuritur, ut amplius decoquatur, ut, etsi parum aliquid auri, purgatum tamen resideat» Migne 12, 334).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Κοινωνική πρόνοια.

Ἡ πρό τινας ἀρχίσασα τὴν λειτουργίαν τῆς Ἐλευθέρας Σχολῆς Κοινωνικῆς Προνοίας ἐπλήρωσεν δμολογούμενος μίαν αἰσθητὴν ἀνάγκην τῆς συγχρόνου κοινωνίας. Ἀθροῖα κυρίαί και δεσποινίδες ἔσπευσαν νὰ ἐγγραφοῦν ἵνα διακοῦσούν τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων, τὴν διδασκαλίαν τῶν ὁποίων ἀνέλαβον ὅλως ἀνιδιοτελῶς νὰ διδάξουν διακεκριμένοι καθηγηταί και ἄλλοι ἐπιστήμονες ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἰατρικῆς, τῆς κοινωνιολογίας και τῆς φιλοσοφίας, τόσος δὲ κατὰ πᾶν μᾶθημα παρατηρεῖται συνωστισμός, ὥστε ἡ Ἐφορεία ἠναγκάσθη νὰ ἀνακόνη τὰς ἐγγραφὰς διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς αἰθούσης ἐν ἣ διεξάγονται τὰ μαθήματα. Ἐἴνε ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν κατενοήθη ἡ ἀνάγκη τῆς ὀριστικῆς συστηματοποιήσεως τοῦ ἔργου τῆς κοινωνικῆς παρ' ἡμῖν προνοίας ἵνα μὴ ἐν τῇ διασπᾶσει τοῦ ἔργου τῆς φιλανθρωπίας γίνηται ἄσκοπος και ἄστοχος δαπάνη τοσοῦτων δυνάμεων, πολλοὶ δ' ὀφείλονται χάριτες εἰς τὸν σκόνη τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς, ἀλλὰ και προβάνα ἀμέσως εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς ὑπουργοῦ τῆς Κρατικῆς Ὑγιεινῆς και Ἀντιλήψεως κ. Κορυζῆν, ἀλλὰ και εἰς τὰς διακεκριμένας κυρίας και τοὺς ἐπιφανεῖς κυρίους, οἵτινες ἐδέχθησαν νὰ ἀπαρίσωσι τὴν Ἐφορείαν τῆς Σχολῆς και νὰ συμβάλουν εἰς τὸ κοινωφελέστατον αὐτῆς ἔργον.

*
Ὁ Dr Kriegk ἐξέδωκεν ἐπ' ἐσχάτων βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Μόσχα ὄπισθεν τῆς σκητῆς ἐν Γενεύῃ» ἐν τῷ ὁποίῳ διαπιστοῖ ὅτι ἡ Γενικὴ Γραμματεία τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, ἥτοι τὸ σπουδαιότερον ταύτης τμήμα, δεσπόζεται ὑπὸ τοῦ Rosenberg, τοῦ νῦν ἐν Μαδρίτην πρέσβεως τῶν Σοβιέτ. Ἐπὶ πλέον, τὸ τμήμα ὑγεινῆς τελεῖ ὑπὸ τὸν Δρα Rajchman, ἄνθρωπον τῶν Σοβιέτ τῆς ἐπιτροπῆς Προστασίας τοῦ Παιδιοῦ μετέχει και ἡ πασίγνωστος κομμουνίστρια Kollontai, συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «Ἡ νέα γενετήριος ἠθική», διδασκόμενος εἰς τὰ σχολεῖα τῆς σοβιετικῆς Ρωσίας ἐπ' ἴσης και εἰς ἄλλα τμήματα τῆς Κ. τ. Ε. δρῶσιν ἐνεργῶς κομμουνισταί—μπολσεβικοί ἐκ τῶν 357 δὲ ὑπαλλήλων τῆς Κ. τ. Ε. μόνον 20 εἴνε ἀνιμαρξισταί, τοῦσαν δ' οἱ 15 εἴνε ὁπαδοὶ τοῦ ἰταλικοῦ φασισμού. Κατὰ τὸν σ., ἡ μεταρρυθμισ εἰς τῆς Κ. τ. Ε. εἴνε ἀδύνατος σήμερον, ἐφ' ὅσον τὸ πλεῖστον τοῦ προσωπικοῦ τῆς εἴνε κομμουνισταί.

ΧΡΟΝΙΚΑ
ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἐπανάλαβε τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ὄρισασα και ἰδίαν συνεδρίαν κατὰ Σάββατον διὰ τὰ γενικὰ ἐκκλησιαστικά ζητήματα.
—Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως ὑπέβαλε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἔκθεσιν περὶ τοῦ Προσνήματος τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου, κατηρτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Θερησκευμάτων και Παιδείας Ἐπιτροπὴ πρὸς μελέτην ἣν κατὰ τὸ Προσκήνημα τοῦτο. Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παρὰ τῇ Ἐπιτροπῇ ὄρισθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας.
—Ἡ Ἱ. Σύνοδος συνεζήτησε τὸ ζήτημα τῶν ἐφημερίων τῶν φυλακῶν τοῦ Κράτους, ἀπαφασίσθη δὲ ὅπως εἰς ἐπίσημον ἐγγράφῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν και σχετικῷ διαβήματι αὐτῆς ἀποσταλῆ ἐγγραφὸν εἰς τὸ Ὑ-

πουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ διατυποῦται ἡ σύστασις και παρόκλησις τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως οἱ ἱερεῖς τῶν φυλακῶν, ἐφ' ὅσον εἶναι πτυχιούχοι θεολόγοι, διορίζονται ὡς τοιοῦτοι μὲ βαθμὸν Γραμματέως Α' τάξεως, προάγονται δὲ κατὰ δύο βαθμοὺς και τυγχάνωσι πάντων τῶν εὐεργετημάτων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

—Ἡ Ἱ. Σύνοδος λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ τακτικοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου εἰς τὸν στρατὸν πρὸς ἐμπέδωσιν αὐτοῦ εἰς τὸ θερησκευτικὸν και ἔθλικὸν φρόνημα, ἀπεφάσισεν ὅπως οἱ καθηγηταί τῶν θερησκευμάτων ἐν τοῖς Γυμνασίοις κηρύττωσι καθ' ἑκάστην Κυριακὴν εἰς τὸ στρατεύμα. Ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς Ἱ. Συνόδου θὰ κοινοποιηθῆ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ὅπως δοθῶσιν αἱ δέουσι παρ' αὐτοῦ διαταγαί.

—Τὴν Ἱ. Σύνοδον ἀπασχόλησε τὸ ζήτημα τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν ἐξ ἀφορμῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Εἰσηγήσει τοῦ Μακ. Προέδρου ἀπαφασίσθη ὅπως τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξετασθῆ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὴν προσεχῆ αὐτῆς συνέλευσιν.

—Ὑπὸ τοῦ Ὑπουργεῖου Δημοσίας Ἀσφαλείας ἐξεδόθη Διάταγμα διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπιβάλλεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τοὺς πολίτας ἵνα ἀπονέμωσι τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν εἰς τὰ ἔθνικὰ και θερησκευτικὰ σύμβολα, δηλ. κατὰ τὴν διέλευσιν τῆς ἔθνικῆς σημαίας εἰς ἐπίσημους τελετάς, κατὰ τὴν διέλευσιν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τῶν θερησκευτικῶν πομπῶν, και τὴν ἀνάκρουσιν τοῦ Ἐθνικοῦ ὕμνου νὰ ἀποκαλύπτωνται.

—Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς παρελθούσης Πέμπτης εισηγουμένης τῆς ἐπὶ τούτῳ συσταθείσης ἐκ Συνοδικῶν Ἐπιτροπῆς συνετάχθη και ὑπεβλήθη εἰς τὴν Κυβερνήσιν σχέδιον νόμου περὶ κληρονομίας τῶν μοναχῶν, ὅπως ἀποφεύγωνται πολλὰ ἀτοπα και δυσάρεστα διὰ τὴν μοναχικὴν πολιτείαν μετὰ τὸν θάνατον τῶν μοναχῶν.

—Εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον διεβιβάσθη ἐγγραφῶν τοῦ Ὑπουργεῖου τῆς Παιδείας, τὸ ὁποῖον ἀπαντῶν εἰς σχετικὸν παρακλητικὸν τοιοῦτον τῆς Ἱ. Συνόδου, ὅπως καθορισθῆ ἡ θέσις και ἡ διαβάθμισις τῶν ὑπαλλήλων τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, δηλοῖ ὅτι πρὸς τὸ παρόν, ἐφ' ὅσον δὲν ἀρθῆ ὁ ὑφιστάμενος νόμος περὶ μὴ διορισμοῦ και διαβαθμίσεως ὑπαλλήλων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ ἐγγραφὸν τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισεν ὅπως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦτοῦ διαπραγματοθῆ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὅτι διορισμοὶ ἡ διαβάθμισις τῶν ὑπαλλήλων τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων, ἀπὸ τῶν ὑπηρετούντων εἰς αὐτὰ, δὲν ἐπιβαρύνει τὸν κρατικὸν προϋπολογισμόν.

—Ἡ Ἱ. Σύνοδος λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὰς Κυριακάς οἱ ἱεροὶ ναοὶ ἔχουσιν ἀραιὸν ἐκκλησιασμα, πυκνὸν δὲ πλῆθος λαοῦ κατακλύζει τὰ καφενεῖα, ἀπεφάσισεν ὅπως δι' ἐγγράφου αὐτῆς ζητηθῆ παρὰ τοῦ Ὑπουργεῖου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἵνα κατὰ τὰς Κυριακάς τὰ καφενεῖα ἀνοίγωσι μετὰ τὴν 10ην ὥραν π. μ. ὡσαύτως δὲ και ὅπου τελοῦνται ἀγοραὶ ν' ἀρχίωσι μετὰ τὴν 10ην.

—Διὰ Β. Διατάγματος διορίσθη ἱεροκήρυξ παρὰ τῇ ἱερᾷ μητροπόλει Χίου ὁ ἱεροδιάκονος Ἰωακείμ Ἰωιδωρίδης.

—Διὰ Β. Διατάγματος ἡ ἱερὰ μονὴ Κανδήλας τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Μαντινείας και Κυνουρίας μετετράπη εἰς γυναικεῖαν τοιαύτην.

—Διὰ Β. Διατάγματος ἀπενεμέθη χάρις τῷ αἰδεσ. ἱερεὶ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Φθιώτιδος Παναγ. Σαντῆ διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐπιβληθείσης αὐτῷ ποινῆς ἑξαμήνου ἀργίας ὑπὸ τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς ρηθείσης ἱ. μητροπόλεως.

—Ἐχορηγήθη 10ήμερος ἀπουσία ἀδεια δι' Ἀθήνας χάριν ἀτομικῶν ὑποθέσεων τῷ παρὰ τῇ ἱερᾷ μητροπόλει Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως ἱεροκήρυκι Ἀρχιμ. Γερμανῶ Τζερεφῶ.

—Πλήρης ἡμερῶν ἀπεβίωσε τὴν παρελθούσαν Τετάρτην και ἐκηδεύθη τὴν ἐπαύριον χόροσταυόντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκοποῦ ὁ ἐφημέριος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγ. Νικολάου (Πευκακίων) Ἀθηνῶν Ἀντώνιος Εὐσταθίου Νικηφόρος. Γεννηθεῖς ἐν Θουρίῳ Καλαμῶν τῷ 1856 ἔχειρο-

τονήθη ἱερέως τῷ 1881] ὑπὸ τοῦ πρῶην Μεσσηνίας Στεφάνου. Τῷ 1887 μετετέθη εἰς τὸν ναὸν ἁγ. Νικολάου οὗ ἐκτοτε θεαρέτως ἐπὶ 50ετίαν ἱεράτευσεν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στ. Πλακίδου, Καθηγητοῦ τῆς Ἀστρονομίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Ἡ Ἀστρονομία καὶ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα. Ἐκδόσεις τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Κοινωνικοῦ Συνδέσμου.—Λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ διδακτικὴ διάλεξις γενομένη πρὸς τοὺς φοιτητὰς τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῇ αἴθρῳ τῆς Νομικῆς Σχολῆς. Δι' αὐτῆς ὁ κ. καθηγητὴς ἀνέπτυξεν ὄχι μόνον ὅτι ἡ ἐπιστήμη συμβιβάζεται μετὰ τῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ ὅτι λογικῶς καὶ ψυχολογικῶς καὶ παντοιοτρόπως οἱ μᾶλλον θρησκευόντες πρέπει νὰ ἦεν οἱ ἐρευνηταὶ τῆς φύσεως, καὶ μάλιστα οἱ ἀστρονόμοι. Πωλεῖται εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Συνδέσμου: Καρύτση 14.

ΠΩΛΗΣΙΣ ΤΕΜΠΛΟΥ

Προκειμένου νὰ ἀντικατασταθῇ τὸ τέμπλον τοῦ ἱ. ναοῦ τῆς «Καπνικαρέας», πωλεῖται τὸ ὑπάρχον κάρνον ξυλόγλυπτον ἀρίστης τέχνης καὶ εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

Πληροφορίαι ἐν τῷ Θεολογικῷ Σπουδαστηρίῳ τοῦ Πανεπιστημίου καθ' ἑκάστην 10—12 π. μ.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ [2]

Τὸ κατὰ τὸν νόμον 5383 Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον πρὸς τὸν μοναχὸν Πολύκαρπον ἢ Πέτρον Λίπαρην,

(Ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι, βάσει τοῦ ἀρθροῦ 55 τοῦ ἄνω νόμου, ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἐν τῷ συνοδικῷ μεγάρῳ τῇ 5 Φεβρουαρίου 1937 ἡμέρᾳ Παρασκευῇ καὶ ὥρα 9 π. μ. ἵνα δικασθῆς. Προσεπιδηλοῦμεν δέ σοι ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὥσ' ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Μαρωνεὺς Ἀνθίμος

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Πολ. Κουτσουπίδης.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ [2]

Τὸ κατὰ τὸν νόμον 5383 Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον πρὸς τὸν ἱερ. Χρυσόστ. Μίσην ἢ Ζαφειρίου τέως ἐφημ. Περιβολίου Κερκύρας.

(Ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι, βάσει τοῦ ἀρθροῦ 55 τοῦ ἄνω νόμου ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἐν τῷ συνοδικῷ μεγάρῳ τῇ 5 Φεβρουαρίου 1937 ἡμέρᾳ Παρασκευῇ καὶ ὥρα 9 π. μ. ἵνα δικασθῆς. Προσεπιδηλοῦμεν δέ σοι ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὥσ' ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Μαρωνεὺς Ἀνθίμος

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Πολ. Κουτσουπίδης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.

Χηρευουσῶν τῶν θέσεων τακτικοῦ ἐφημερίου τῶν ἐνοριῶν τῶν χωρίων, 1) Ἀκροποταμιάς, 2) Στρογγυλῆς, 3) Τρικιάστρου, 4) Σεριζανῶν, 5) Σνιαδά, 6) Κορυφούλας, 7) Ἀνωράχης, 8) Μελλανῶν, 9) Γυμνοτόπου, 10) Ἄνω καὶ Κάτω Κοτσανοπούλου, 11) Καστροσυκιάς, 12) Ἀηδονιάς καὶ 13) Μεγαλοδένδρου Κερασῶν, καλοῦνται οἱ βουλόμενοι νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλλωσι εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἱεράς Μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 15 Ἰανουαρίου 1937. † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Ἀνδρέας.

Ἱ. Μητρόπολις Μηθύμνης.

Κενωθείσης μᾶς ὀργανικῆς θέσεως ἐφημερίου τῆς ἐνο-

ρίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς Κοινότητος Κεραμίου τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι αὐτὴν ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσι ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων πιστοποιητικῶν. Ἐν Καλλονῇ τῇ 12 Ἰανουαρίου 1937. † Ὁ Μηθύμνης Διονύσιος.

Ἱ. Μητρόπολις Σισαίου καὶ Σιατίστης.

Χηρευουσῆς τῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Βροντῆς προσκαλεῖ τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου 5439 ἀρθρ. 82 «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 25 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλλωσι εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἱεράς ἡμῶν Μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 83 τοῦ ἄνω νόμου ὁριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Σιατίστῃ τῇ 12 Ἰανουαρίου 1937. † Ὁ Σισ. καὶ Σιατίστης Διδώδωρος.

Ἱ. Μητρόπολις Ἐδέσσης.

Καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου 5439 ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ὀργανικὴν θέσιν ἐφημερίου ἁγίου Δημητρίου ἐνορίας Ἐλεούσης Ἐδέσσης, ὅπως ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά αὐτῶν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον. Ἐν Ἐδέσῃ τῇ 2 Ἰανουαρίου 1937. † Ὁ Ἐδέσσης Κωνσταντῖος.

Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Σβρυῶς τακτικοῦ ἐφημερίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως μέχρι τῆς 15 Φεβρουαρίου ἀρξαμένου ἔτους 1937 ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον τὴν ἐπομένην θέλει γίνῃ ἡ ἀνακήρυξις τῶν ὑποψηφίων. Μορφωτικά προσόντα τοῦλάχιστον ἀπολυτήριον Σχολαρχείου. Ἐν Αἰγίῳ τῇ 8 Ἰανουαρίου 1937. † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Θεόκλητος.

Ἱερά Ἐπισκοπὴ Λάμπης καὶ Σφακίων.

Χηρευουσῶν τῶν θέσεων τακτικοῦ ἐφημερίου τῶν κάτωθι ἐνοριῶν, 1) Δαριβιανῶν—Λαμπηνῆς, 2) Δρυμίσκου—Ἀγαλλιανοῦ, 3) Κρύας Βρύσης—Ὄρνέ, 4) ἁγίου Ἰωάννου—Καλῆς Συκιάς, 5) Μύρθιου τῆς ἐπαρχίας ἁγίου Βασιλίου, 6) Βρυσῶν—Σμιλέ—Γουργοῦθαν, 7) Ἐλεῶν—Μεσονησίων, 8) ἁγίου Ἰωάννου τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου καὶ 9) Ἰμβρου—Κορητάδων τῆς ἐπαρχίας Σφακίων, καλοῦνται οἱ βουλόμενοι νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλλωσι εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἱεράς Ἐπισκοπῆς Λάμπης καὶ Σφακίων τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 83 τοῦ νόμου 5439 περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημεριῶν ὁριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Σπήλι ἁγίου Βασιλίου τῇ 10 Ἰανουαρίου 1937. † Ὁ Λάμπης καὶ Σφακίων Εὐμένιος.

Ἱερά Ἐπισκοπὴ Πέτρας (Κρήτης)

Καλοῦνται συμφώνως τῷ νόμῳ 5439 (ἀρθρον 81) οἱ βουλόμενοι νὰ καταλάβωσι δι' ἐκλογῆς τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Βρυγᾶ (Μεγαμβέλλου) καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ὑποβάλλωσι ἡμῖν μέχρι τῆς 30ῆς Ἰανουαρίου 1937 τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 83 τοῦ αὐτοῦ ἄνω νόμου προβλεπόμενα πιστοποιητικά καὶ λοιπὰ δικαιολογητικά μετὰ τῆς σχετικῆς αἰτήσεως. Ἐν Νεαπόλει τῇ 29 Δεκεμβρίου 1936. † Ὁ Πέτρας Διονύσιος.

ἘΚΚΛΗΣΙΑ,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διευθύνουσα Ἐπιτροπεία:

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Κίτρους ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

† Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΥΚΑΡΠΟΣ

Υπεύθυνος, Π. Σ. Μανωλέσης

Τύποις «Φοῖβικος» ὁδὸς Λεωννάτου 4 ἄρ. Τηλ. 54-229